Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

College van Gedeputeerde Staten Overijssel
Postbus 10078
8000 GB ZWOLLE

Directoraat-generaal
Regieorganisatie Transitie
Landelijke Gebied

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6011 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lvvn

Datum 7 juli 2026
Betreft Begeleidende brief "Weer ruimte voor boer, natuur en bouw"

Ons kenmerk
DGRTLG / 107402840

Geachte leden van het college van Gedeputeerde Staten,

Vrijdag 26 juni heeft de Ministerraad ingestemd met een samenhangend pakket om Nederland van het stikstofslot te halen. De uitvoering van deze aanpak is een enorme opgave, waar we met elkaar als overheden en met maatschappelijke partners op zullen samenwerken. Het Rijk zet een stevig pakket neer, met zowel landelijke en generieke maatregelen als ook maatregelen in specifieke gebieden. Ook andere sectoren, zoals industrie en mobiliteit, leveren hun bijdrage. Zo werken we, gebied voor gebied, aan natuurherstel en ontstaat er ruimte voor vergunningverlening. Via verschillende sporen zijn verscheidene onderdelen van dit pakket met u als medeoverheden besproken.

De komende maanden hebben we nog veel te doen. Op verschillende onderwerpen is verdere uitwerking nodig, die wij als gezamenlijke overheden op moeten gaan pakken. In deze brief richt ik mij in het bijzonder tot u als provinciebestuur, omdat ik mij realiseer dat deze uitwerkingen specifiek bij provincies ook een forse inzet gaan vragen. Ik ga daarbij met name in op de zoneringsaanpak.

Uw inspanningen

Het kabinet is zich zeer bewust van de grote inspanningen die provincies de afgelopen jaren reeds geleverd hebben op dit urgente maatschappelijke thema. Door het grote aantal kwetsbare aandachtsgebieden staat Overijssel voor een stevige opgave. Met de uitvoering van de Ontwikkelopgave zet uw provincie betekenisvolle stappen richting natuurherstel. Dit heeft grote impact op de ontwikkeling van het landelijk gebied. In relatie tot de problematiek van vergunningverlening en om de natuur rond deze Natura 2000-gebieden verder te versterken, heeft de provincie Overijssel actief ingezet op de aanpak Gebiedsgerichte Maatregelen. Met deze aanpak heeft de provincie initiatief getoond om vergunningverlening mogelijk te maken door natuurherstel in samenhang met het behoud van een vitaal platteland.

Daarnaast werken we als Rijk, provincie en andere gebiedspartners momenteel samen aan de opgaven, aanpak en samenwerking in prioritair gebied Noordwest-Overijssel. De inzet en constructieve betrokkenheid van de provincie biedt een stevige basis voor de met alle stakeholders in te richten verdere samenwerking en adaptieve aanpak in dit gebied.

Het aangekondigde maatregelpakket zal in veel regio's een gebiedspuzzel opleveren. Deze puzzel legt zich niet vanzelf. Zeker niet als er ook nog systeemherstelmaatregelen moeten worden uitgevoerd en er lokaal andere ruimtelijke vraagstukken spelen. Provincies kunnen bij uitstek op dit schaalniveau van toegevoegde waarde zijn en hebben onder de Omgevingswet een wettelijke taak voor de gebiedsgerichte aanpak. Zij zullen in de meeste situaties als gebiedsregisseur optreden om die gebiedspuzzel te leggen. Gebiedsprocessen zijn, elk met een eigen tempo en proces, daarmee een essentieel onderdeel van de zoneringsaanpak.

Voor het bieden van helderheid en een gelijk speelveld zullen in beginsel voor alle gebieden dezelfde regels gelden. Ik erken daarbij wel dat niet alle gebieden hetzelfde zijn en willen we, zoals ook in het coalitieakkoord is afgesproken, voortbouwen op lopende aanpakken en gebiedsprocessen. Daarbij gaan we bij de uitwerking van instructieregels ook in gesprek over de benodigde afwegingsruimte voor provincies binnen de kaders om de regels passend te maken bij individuele Natura 2000-gebieden. Gebieden krijgen daarom, onder leiding van provincies, de mogelijkheid om een eigen aanpak tot stand te brengen en dit voor te leggen aan het Rijk in een omwisselbesluit, dat in plaats komt van de regels die het Rijk voor zonering stelt. Dit vraagt om een inzet van provincies, gemeenten en waterschappen. Ik ga graag met u in gesprek specifiek over de zoneringsaanpak en hoe we de provinciale aanpak en de rijksaanpak zo goed mogelijk op elkaar kunnen laten aansluiten.

In deze brief schets ik achtereenvolgens de logica van de zoneringsaanpak en het verdere proces voor de concretisering van de beleidsvoornemens, de definitieve selectie van Natura-2000 gebieden en de omwisselbesluiten. Vervolgens nodig ik u uit tot een proces voor nadere afstemming voor de zoneringsaanpak en tevens de aanpak voor additionaliteit. Voor andere trajecten, zoals de verdere uitwerking van beheersmaatregelen voor de invoering van de RKO, zal ik separaat met u in overleg treden.

Beleidsvoornemens zoneringsaanpak

Aanvullend op het generieke beleid met o.a. bedrijfsspecifieke emissienormen (Hoofdlijn 2), wordt in de Kamerbrief van vrijdag 26 juni de gebiedsgerichte inzet met de zoneringsaanpak (Hoofdlijn 3) beschreven. Om de aanvullende opgave in de zones te realiseren, wordt in de aangekondigde zones gestuurd op een integrale aanpak voor systeemherstel. Het gaat daarbij om een inzet op vijf zaken die aangepakt moeten worden rondom Natura 2000-gebieden: 1) het verminderen van stikstofdepositie, 2) het verbeteren van de hydrologie (verdroging tegengaan), 3) het verbeteren van de waterkwaliteit, 4) een bredere aanpak van

gewasbeschermingsmiddelen en 5) uitbreiding van leefgebied en verminderen versnippering.

Met de verzending van de Kamerbrief wil het kabinet aan de slag met dit nadere uitwerkingsproces, tussen Rijk, medeoverheden en maatschappelijke partijen. Het kabinet kiest voor deze aanpak samen met medeoverheden en andere partijen, zodat we straks een set kaders en regels hebben die uitvoerbaar zijn, toepasbaar zijn op individuele Natura 2000-gebieden én een effectieve bijdrage leveren aan het stapsgewijs van het slot gaan van Nederland. De volgende onderdelen uit de zoneringsaanpak licht ik uit, omdat ik de komende periode hier graag in nauwe samenwerking met u mee aan de slag ga.

Concretisering Rijksinstructieregels

Het kabinet communiceert met de Kamerbrief een aantal beleidsvoornemens voor de zoneringsaanpak, en pakt hiermee ook een regierol. Het gaat om beleidsvoornemens op het aanwijzen van gebieden, de breedte van de zone en de wijze van sturing en regels die op termijn gaan gelden in de zone. De regels hebben betrekking op plantaardige teelten en grondgebonden veehouderij systemen. De regels zien in ieder geval op beperkingen ten aanzien van het mestgebruik, veebezetting, kunstmest en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. De inzet is om komende periode in afstemming met provincies, gemeenten en waterschappen deze normen en instructieregels van het Rijk voor de zones te concretiseren, en de gebiedsgerichte ondersteuning verder vorm te geven. De eerste concretiseringsslag voor deze regels hoop ik met u voor het BO in oktober te kunnen slaan, waarna publicatie zal volgen in januari 2027.

Definitieve selectie Natura 2000-gebieden

In de zoneringsgebieden zullen boeren naar een volwaardige extensieve vorm van landbouw bewegen, waarmee agrarische activiteiten en grondgebruik in lijn worden gebracht met het herstel van het Natura 2000-gebied. Door rondom een selectie Natura 2000-gebieden te kiezen voor een extensievere landbouw, blijft er in de rest van Nederland meer perspectief voor hoogproductieve landbouw. Het kabinet verwacht dat er voor ongeveer 100 van de 120 stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden nut en noodzaak is om te komen tot zonering. Een definitieve selectie gebieden voor zonering vereist een zorgvuldig proces. Tot deze definitieve selectie wil ik in afstemming met u als provincies in de tweede helft van 2026 komen, daarbij zullen we kijken naar een tweetal criteria: 1) Op basis van specifieke ecologische informatie kan (dreigende) verslechtering voor een Natura 2000-gebied worden uitgesloten en blijft perspectief bestaan op het realiseren van de instandhoudingsdoelen. 2) Wanneer sprake is van (dreigende) verslechtering is dit niet (deels) te relateren aan agrarische activiteiten in de zone, waarop de zoneringsaanpak betrekking heeft. Een nadere toelichting hierover staat vermeld in verdiepingsbijlage 3 en zullen we tevens geven in de komende ambtelijke afstemming.

Directoraat-generaal
Regieorganisatie Transitie
Landelijke Gebied

Ons kenmerk
DGRTLG / 107402840

Gebiedseigen aanpak als omwisselbesluit

De Rijksinstructieregels vormen de basis voor de zoneringsaanpak. Zoals ook in de Kamerbrief vermeld is er, daar waar nodig, ruimte voor een gebiedseigen invulling in de plaats van de Rijksinstructieregels voor zonering: een omwisselbesluit. Indien in een gebied uiterlijk 1 januari 2028 een alternatieve aanpak tot stand komt, waarmee tenminste een even grote bijdrage wordt geleverd aan het wegnemen van drukfactoren op het nabijgelegen Natura 2000-gebied, is hier ruimte voor. Aan de hand van o.a. de Rijksinstructieregels zullen de verzoeken om omwisselbesluiten beoordeeld worden. Hiervoor is die concretiseringsslag die we samen maken op de Rijksinstructieregels en de definitieve selectie van Natura-2000 gebieden waar zonering zal gelden dus van belang.

Voor gebiedseigen oplossingen zullen duidelijke voorwaarden gelden. Naast een vergelijkbaar doelbereik is het noodzakelijk dat de randvoorwaarden voor individuele boeren helder, geborgd en handhaafbaar zijn en dat de aanpak te realiseren is binnen de beschikbare middelen. Daarbij is van belang dat gelijkwaardig doelbereik, tijdigheid, uitvoerbaarheid, juridische borging en draagvlak, stevig kunnen worden onderbouwd. Hiermee sluiten we ook aan bij het bouwstenenplan van de agrarische sector en medeoverheden. In alle gevallen staat het generieke beleid zoals beschreven onder Hoofdlijn 2 in de Kamerbrief vast. Het proces en de randvoorwaarden voor het toepassen van de omwisselbesluiten wordt de komende maanden verder uitgewerkt en zal ik nader toelichten in het BO.

Een gezamenlijk proces

Het kabinet zet met dit pakket een belangrijke stap vooruit. Daarbij realiseer ik mij, dat onderdelen van dit pakket nog vragen om extra verduidelijking en concretisering. Samen met u wil ik deze opheldering zo snel mogelijk verschaffen.

Eerste stappen voor de zoneringsaanpak

Graag ga ik met u in gesprek over deze uitgelichte onderdelen. Ik voer zelf graag het gesprek hierover met u in de Bestuurlijke Overleggen (BO) Landelijk Gebied die later dit jaar worden georganiseerd. In voorbereiding op het BO en om inhoudelijk met elkaar stappen te zetten blijft mijn ministerie ambtelijk graag in nauw contact. In deze fase willen we graag de volgende punten verder afstemmen:

1. Uw aandachtspunten bij de voorgestelde beleidsvoornemens van de zoneringsaanpak, waarbij u kunt reflecteren op: doel van de zoneringsaanpak, het aanwijzen van gebieden, breedte van de zones, ambitieniveau van de normen en regels, de uitvoerbaarheid van de aanpak en de hoofdlijnen van faciliterend instrumentarium ter ondersteuning van de ondernemer;

2. In welke gebieden u inschat dat zonering in één of meerdere Natura 2000-gebieden binnen uw provincie mogelijk niet effectief is gelet op in het gebied aanwezige activiteiten en de noodzaak verslechtering uit te kunnen sluiten;

Over deze vragen gaat mijn ministerie komende periode graag (hoog)ambtelijk in gesprek. Deze gesprekken dienen voor mijn ministerie als informatie om definitief beleid en regels voor te bereiden. In het eerste kwartaal van 2027 zal ik het definitieve pakket in de Ministerraad brengen. Na besluitvorming in de Ministerraad zal vervolgens een volledig proces van parlementaire behandeling en consultatie volgen, waarin u nogmaals kunt reageren.

De verdere ambtelijke uitwerking krijgt vorm via in elk geval drie routes. Deze drie routes kunnen ook onderdeel zijn van de uitvoerbaarheidstoets decentrale overheden (UDO). De verdere inrichting van de UDO doe ik graag samen met u. Ten eerste organiseren wij rond de zomer ambtelijke informatiesessies voor de medeoverheden om elkaar inhoudelijk op de hoogte te brengen van de beleidsvoornemens en het vervolgproces. De precieze planning hiervoor stemmen we met u af. Ten tweede voeren we voor een aantal gebiedscasussen verdiepende analyses uit hoe de beleidsvoornemens doorwerken in de praktijk. Samen met medeoverheden en maatschappelijke partijen brengen we hiermee beter in beeld wat de impact is van de beleidsvoornemens. Tot slot wil ik in oktober bestuurlijk met u in gesprek waarin ik beoog stappen te zetten naar concrete Rijksinstructieregels en een definitieve selectie van Natura 2000-gebieden. Vervolgens kunnen we het gesprek voeren over eventuele gebiedseigen aanpakken als omwisselbesluit, wat ik zal toelichten in het BO.

Onderbouwing additionaliteit

Om zo snel mogelijk weer beweging te creëren in gebieden, zijn provincies en Rijk al bezig samen te werken aan een aanpak voor additionaliteit. Als wordt aangetoond dat de natuur niet verslechtert en het behalen van de instandhoudingsdoelen is geborgd, kan – bij deze gebieden – vergunningverlening weer op gang komen. Een randvoorwaarde voor de gebiedsanalyses is dat natuurinformatie op orde wordt gebracht. De uitwerking hiervan zal plaatsvinden in gebiedsanalyses en addionaliteitsplannen. Het is echter wel van belang dat provincies niet overvraagd worden bij het opstellen van plannen. Daarom wordt in de tweede helft van 2026 uitgewerkt in welke plannen dit precies zal moeten landen. Ik kom hierover bij u terug.

Andere onderdelen binnen de zoneringsaanpak

Andere onderdelen binnen de zoneringsaanpak, specifiek systeemherstelmaatregelen en de aanpak voor kwetsbare watergebieden, krijgen de komende periode ook verder vorm. Wat betreft systeemherstelmaatregelen wordt in het najaar de aanpak verder uitgewerkt samen met provincies, waterschappen, gemeenten en terreinbeherende organisaties. Deze systeemherstelmaatregelen zijn nodig om de verschillende drukfactoren te

Directoraat-generaal
Regieorganisatie Transitie
Landelijke Gebied

Ons kenmerk
DGRTLG / 107402840

verminderen per gebied. Om te borgen dat de juiste maatregelen op de juiste plek worden genomen, voer ik gesprekken hierover met de genoemde partijen. Voor de aanpak kwetsbare watergebieden schets ik in de Kamerbrief ook mijn beleidsvoornemens. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten op de inzet van de zoneringsaanpak. Hiervoor zal de komende tijd op ambtelijk niveau verdere uitwerking plaatsvinden in samenwerking met de medeoverheden.

Ik ben verheugd dat we met deze beleidsvoornemens een serieuze inhoudelijke stap hebben kunnen zetten om Nederland van het stikstofslot te krijgen. Dat kunnen we als Rijk niet alleen, daarvoor zijn provincies, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke partners onmisbaar. Het vervolg en de uitvoering van de zoneringsaanpak zullen we samen moeten doen. Ik zie met vol vertrouwen uit naar onze gesprekken de komende maanden.

Hoogachtend,

Jaimi van Essen
Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur